

z: Budweiser Kreisblatt 1879, 21.5.1879, číslo 41, str. 1-3, a číslo 44, str. 1-3

HISTORICKÁ ČRTA

K dějinám bývalého hradu Velešín na jihu Čech

od J. M. Klimesche

1. První původně známý majitel Velešína

Kdykoli se až dosud mluvilo nebo psalo o založení města Budějovice, pokaždé se říkalo, že v době, kdy začal tento skvělý výtvar českého krále Přemysla Otakara II. existovat, nacházela se na soutoku Malše s Vltavou již osada se jménem Budweis/Budějovice, (dosud existující lokalita Staré město nebo Pražské předměstí); s touto zprávou byl ale také vždy spojován dodatek, že tyto staré Budějovice byly s největší pravděpodobností založeny a pojmenovány jedním z pánů z Rožmberka (!) jménem Budiwoj.

Někteří autoři (1) označovali dokonce osobnost tohoto Budiwoje ještě blíže, a sice tak, že jej ztotožňovali s osobou Budiwoje, otce slavného Závíše z Falknštejna.

(1) např. *Balbín, Miscell lib; Millauer, Über die Erbauung der königl. Befreiten Berg- und Kreisstadt Budweis in Böhmen; Sommer, Das Königreich Böhmen, XI. 15; a mnozí jiní.*

Zůstává však záhadou, co je opravňovalo k poslednímu tvrzení. Závíšovým otcem totiž nikdy nebyl některý z pánů z Rožmberka, a proto, když už chceme připsat založení

aus: Budweiser Kreisblatt 1879, 21.5.1879, Nummer 41, Seite 1-3 und Nummer 44, Seite 1-3

FEUILLETON

Zur Geschichte der ehemaligen Burg Weleschin im Süden Böhmens

von J.M.Klimesch

1. Der erste ursprünglich bekannte Besitzer von Weleschin

Wann immer noch bisher über die Gründung der Stadt Budweis gesprochen oder geschrieben worden ist, hieß es jedesmal, daß zu der Zeit, als diese glänzende Schöpfung des Böhmenkönigs Přemysl Otakar II. ins Leben gerufen wurde, bereits ein Ort des Namens Budweis (die bisherige Altstadt oder Prager Vorstadt) am Zusammenflusse der Maltš mit der Moldau bestand; mit dieser Nachricht war aber auch jedesmal der Zusatz verbunden, daß dieses alte Budweis höchst wahrscheinlich von einem Herrn von Rosenberg (!) mit Namen Budiwoj gegründet und benannt worden ist. Einige Schriftsteller (1) bezeichneten sogar die Persönlichkeit dieses Budiwoj noch näher, u. zw. dadurch, daß sie dieselbe mit der Persönlichkeit Budiwoj's, des Vaters des berühmten Zawisch von Falkenstein, identifizierten.

(1) z.B. *Balbin, Miscell lib; Millauer, Über die Erbauung der königl. Befreiten Berg- und Kreisstadt Budweis in Böhmen; Sommer, Das Königreich Böhmen, XI. 15; u.a.m.*

Mit welchem Recht aber Letzteres geschah, bleibt räthselhaft, da fürs Erste der Vater des Zawisch niemals Herr von Rosenberg gewesen ist und mithin, wenn man schon einem Rosenberger die Gründung des alten

starých Budějovic některému Rožmberkovi, nemůže být jako zakladatel chápán Závišův otec. I kdybychom predikát „z Rožmberka“ rozšířili na všechny Vítkovce, a tedy i na pány z Krumlova, z nichž jeden byl vskutku řečený Budiwoj, nenabízí se jediný důvod, který opravňuje k výše uvedenému tvrzení.

Co se týče první z obou informací, totiž že v době založení města Budějovice už v těsné blízkosti existovala osada se stejným jménem, jeví se tato jako pravdivá. Už totiž roku 1251, tedy asi 14 let před založením vlastního města, se setkáváme v českých listinách se jménem Budoywiz. Toto se nemůže vztahovat na žádné jiné místo v Čechách než právě na staré Budějovice, což bude vysvětleno později. Jiná otázka ovšem je, zda tyto Budoywiz byly vskutku trhovářská ves, jak se dosud soudilo.

Pokud jde ale naopak o druhou informaci, totiž že staré Budějovice získaly svou existenci a své jméno od jednoho z pánů z Rožmberka, který se jmenoval Budiwoj, musí být poznamenáno, že všichni spisovatelé, kteří dosud psali o původu Budějovic a spojovali zakladatele s rodem Vítkovců, měli jen velmi slabou nebo vůbec žádnou představu o územních poměrech raných Čech ve 13. století.

Příslušník staroslavného rodu Vítkovců prý byl zakladatelem Starého města (!) (v *Budějovicích, pozn. překl.*), jak tvrdí dosavadní tradice. Byli snad Vítkovci odpradávná také pány budějovické půdy? Jak by byli jinak přišli k tomu, aby na této půdě zakládali vesnici, trhovářskou osadu nebo dokonce město?

Že se nám ve jménu Budějovice uchovalo jméno zakladatele původní osady, není zcela nepravděpodobné,

Budweis zuschreiben will, nicht er unter dem Gründer verstanden werden kann; und da sich fürs Zweite, wenn man auch das Prädikat „von Rosenberg“ auf alle Witigonen, mithin auch auf die Herren von Krumau, deren Einer ja der besagte Budiwoj war, ausdehnen würde, kein einziger Anhaltspunkt bietet, der zu der obigen Behauptung berechtigt.

Was nun die erste der beiden Nachrichten, daß nämlich zur Zeit der Gründung der Stadt Budweis bereits ein Ort gleichen Namens in der nächsten Nähe bestand, anbelangt, so erweist sich dieselbe als wahr; denn schon im Jahre 1251, also ungefähr 14 Jahre vor der Gründung der eigentlichen Stadt, begegnet man in den böhmischen Urkunden dem Namen Budoywiz, welcher sich auf keinen anderen Ort in Böhmen, als nur auf das alte Budweis beziehen kann, wie weiter unten gezeigt werden wird. Es ist aber eine andere Frage, ob dieses Budoywitz auch wirklich ein Markt gewesen ist, wie man bisher meinte.

Bezüglich der zweiten Nachricht hingegen, daß nämlich das alte Budweis von einem Herrn von Rosenberg, der sich Budiwoj nannte, sein Dasein und seinen Namen bekam, muß bemerkt werden, daß alle Schriftsteller, die bisher über den Ursprung von Budweis schrieben und denselben mit dem Geschlecht der Witigonen verknüpften, über die Territorialverhältnisse des früheren Böhmen im 13. Jahrhunderte nur eine sehr dunkle oder gar keine Vorstellung hatten.

Einer aus dem altberühmten Geschlechte der Witigonen soll der Gründer der Altstadt (!) gewesen sein, wie es die bisherige Überlieferung haben will! Da sind die Witigonen wohl auch von Alters her Herren des Budweiser Bodens gewesen? Wie wären sie denn sonst dazu gekommen, auf diesem Boden ein Dorf, einen Markt oder gar eine Stadt zu gründen? – Daß sich uns in dem Namen Budweis der Name des Gründers des ursprünglichen Ortes

tím spíše, když uvážíme, že stavitelé hradů a zakladatelé vesnic v dávnověku Čech s oblibou propůjčovali nově založeným objektům své jméno, aby ho tak zvěčnili. (2)

(2) *Purkrabí Hirzo von Klingenberg (ze Zvíkova, pozn. překl.) např. založil na tzv. statku Mokrá (dnes část obce Černá v Pošumaví, pozn. překl.) novou vesnici a dal jí jméno Hirzow (dnes Dolní Vltavice), po pánu z Velešína jménem Beneš byla pojmenována trhová ves Benešov u Kaplice; jména Wittinghausen (česky Vítkův kámen, pozn. překl.) a Wittingau (česky Třeboň, pozn. překl.) nás upomínají na Wittigonen/Vítkovce, stavitele obou hradů, avšak naprosto ne na Witticha, syna kováře Wielanda (sth. Witicho = obyvatel lesa, mýtický lesní bůh), jak soudí Much v materiálu „Blätter des Vereines für Landeskunde v. N.-Österr.“ 1872, s. 125.*

Tomu, kdo blíže nahlédl do doby usazování Němců v Čechách a vůbec je blíže seznámen s dějinami vlasti, nemůže proto jméno Wittingau sloužit jako důkaz, že německý element na jihu Čech přetrval z doby stěhování národů.

Je také jisté, že rod Vítkovců, jmenovitě však krumlovská větev, může doložit vícero Budiwojů.

To ale ještě v žádném případě neopravňuje k závěru, že to byl jeden z Vítkovců, kdo založil původní osadu Budějovice.

Jedna větev Vítkovců, totiž páni z

erhalten hat, ist nicht ganz unwahrscheinlich, um so mehr, wenn man bedenkt, daß es die Erbauer von Burgen und Dörfern in Böhmens Vorzeit liebten, ihren Namen den neuen Gründungen zu leihen, um denselben so zu verewigen. (2)

(2) *Der Burggraf Hirzo von Klingenberg (Zvíkov, Anm.B.R.) hatte z.B. auf dem sogenannten Mugrauer Gute ein neues Dorf angelegt und gab demselben den Namen Hirzow (jetzt Untermoldau); nach einem Herrn von Weleschin mit Namen Benesch wurde der Markte Beneschau bei Kaplitz benannt; die Namen Wittinghausen und Wittingau erinnern uns an die Witigonen, die Erbauer beider Burgen, aber keineswegs an Wittich, den Sohn des Schmiedes Wieland (ahd. Witicho = Waldbewohner, mythisch Waldgott), wie Much in den „Blättern des Vereines für Landeskunde v. N.-Österr.“ 1872, S. 125 meint.*

Demjenigen, der sich näher um die Zeit der Ansiedlung der Deutschen in Böhmen umgesehen hat und der mit der vaterländischen Geschichte überhaupt näher vertraut ist, wird deshalb auch der Name Wittingau nicht als Beweis dienen können, daß sich deutsches Element im Süden Böhmens aus der Zeit der Völkerwanderung zähe und mächtig erhalten hat.

Es steht auch fest, daß das Geschlecht der Witigonen, namentlich aber der Krumauer Zweig, mehrere Budiwoj's aufzuweisen hatte. Das Alles berechtigt aber auch noch keineswegs zu dem Schlusse, daß es ein Witigone gewesen, der den ursprünglichen Ort Budweis erbaut hatte.

Zwar hatte ein witigonischer Zweig, nämlich die Herren von Rosenberg, Besitzungen in

Rožmberka, sice měla majetky poblíž Budějovic. Vok, zakladatel cisterciáckého opatství Vyšší Brod, upsal tomuto svému klášteru například již v roce 1259 část výnosu z vesnic Rožnov, Litvínovice a Planá. V roce 1262 pak v poslední vůli zmíněnému klášteru vesnice Rožnov a Plav zcela odkázal.

Ale právě mezi příslušníky této větve Rožmberků na jméno Budiwoj nikdy nenarazíme, a navíc jim musí být vlastnictví budějovické půdy v užším smyslu upřeno, jak bude zjevné z následujících řádků.

Když procházíme řadu pánů z Krumlova, narazíme sice několikrát na jméno Budiwoj, ale samotní páni z Krumlova nikdy nevlastnili statky poblíž Budějovic a nemohli tedy také založit a vlastnit lokalitu Staré město (!).

Výjimku představuje dočasné držení korunního statku Hluboká, který si kolem roku 1285 přivlastnil Závíšův bratr Vítek a který po Závíšově popravě v roce 1290 zase připadl Koruně české.

Ale také u obou dalších větví Vítkovců, pánů z Hradce a pánů z Landštejna, není na základě listin známo, že by kdy vlastnili majetek na soutoku Vltavy a Malše a že by vůbec měli nějaký podíl na založení a pojmenování starých Budějovic.

Staré Budějovice však určitě, jak je z řečeného zřejmé, byly založeny a pojmenovány Budiwojem, který příslušel k jinému rodu než k rodu Vítkovců.

Již před delší dobou, když jsem pročetl, abych tak dostal své povinnosti, historické prameny, mezi jinými pak také ty, jež vydala Císařská akademie věd ve Vídni, narazil jsem v knize „Stiftungen-Buch des Zisterzienser-Klosters Zwettl“,

der Nähe von Budweis – Wock, der Gründer der Zisterzienserabtei Hohenfurt, hatte dieser seiner Stiftung z.B. schon im Jahre 1259 einen Theil des Ertrages der Dörfer Strodenitz, Leitnowitz und Plan verschrieben, er hatte im Jahre 1262 letztwillig Strodenitz und Plaben dem genannten Stifte ganz ins Eigenthum gegeben: aber gerade der Zweig derer von Rosenberg war es, unter dessen Angehörigen der Name Budiwoj nie anzutreffen ist, und überdies muß ihnen der Besitz des Budweiser Bodens im engeren Sinne abgesprochen werden, wie aus dem Nachfolgenden ersichtlich sein wird. Überblickt man die Reihe derer von Krumau, so begegnet man zwar einigemale dem Namen Budiwoj; allein die Krumauer Herren waren, wenn man von dem vorübergehenden Besitze des Krongutes Frauenberg, das sich Zawisch's Bruder Witigo um das Jahre 1285 angeeignet hatte und das nach der Hinrichtung des Ersteren im Jahre 1290 wieder an die Krone Böhmens fiel, absieht, in der Nähe von Budweis nie begütert, und konnten deshalb auch die Altstadt (!) nicht gegründet und besessen haben. Aber auch von den beiden anderen Witigonenzweigen, den Herren von Neuhaus und denen von Landstein, ist urkundlich nicht bekannt, daß sie je im Besitze des Grundes am Zusammenflusse der Moldau und der Malsch gewesen wären und daß sie überhaupt an der Gründung und Benennung des alten Budweis einen Antheil hätten.

Das alte Budweis muß vielmehr, wie aus dem Gesagten ersichtlich ist, von einem Budiwoj gegründet und benannt worden sein, der einem anderen als dem Witigonischen Geschlechte angehörte.

Vor geraumer Zeit bereits, als ich, um meiner Pflicht nachzukommen, unter anderen Geschichtsquellen auch die von der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien herausgegebenen durchlas, kam ich in dem von Frast herausgegebenen „Stiftungen-Buch des

vydané Frastem, na německou rýmovanou kroniku, která zabírá první listy díla.

V této rýmované kronice se tedy nacházejí také následující verše:

„Der selb hadmar het dreu chint
Dev uns hie benennent sind.
Hainreich, alber und auh geisel
Von dem wodwois waz ir weisel.
Sie ferfuer an erben gar
Von dir werlt daz ist war ...“ (3)

(3) *Fontes rer. Austr. 2, III., 18.*

Od té chvíle mi už slovo wodwois, které pro mne původně bylo nesrozumitelné, nešlo z hlavy. Neustále mi totiž připomínalo jméno onoho města v mé vzdálené vlasti, kde jsem prožil několik šťastných let!

Četl jsem v knize dále; následující část, psaná latinsky, mne kromě jiného poučila také o tom, že pan Hadmar III. ze vznešeného rakouského rodu Kuenringů měl tři děti, dva syny a dceru jménem Gisela, že tato byla provdána za českého barona jménem Schetzo von Bvdiwoys, později von Wilitschin, a že zemřela bezdětná kolem roku 1270.

Tato skutečnost mne přiměla dále pátrat po českém zemském baronu Schetzovi. Ve dvou jiných dílech (4) jsem poté také skutečně našel jména Scech von Budwog a Checho von Budiwogevich, jež se pokaždé jeví identická se Schetzem v klášterní knize z Zwetlu;

(4) *Font. rer. Austr. 2, XXIII., 20, a Font. rer. Austr. 2, XXXVII.*

a konečně mi přišlo pod ruku ještě čtvrté dílo (5), ve kterém je vícekrát zmiňováno jméno Čěč (na něž je možné

Zisterzienser-Klosters Zwetl“ auf eine deutsche Reimchronik, die die ersten Blätter des Werkes einnimmt. In dieser Reimchronik nun finden sich auch folgende Verse vor:

„Der selb hadmar het dreu chint
Dev uns hie benennent sind.
Hainreich, alber und auh geisel
Von dem wodwois waz ir weisel.
Sie ferfuer an erben gar
Von dir werlt daz ist war ...“ (3)

(3) *Fontes rer. Austr. 2, III., 18.*

Fortan konnte sich mein Sinn des Wortes wodwois, das mir ursprünglich unverständlich war, nicht mehr entziehen; es erinnerte mich stets an den Namen jener Stadt in der fernen Heimat, in der ich so manches frohe Jahr verlebt habe! Ich las im Buche weiter; der folgende, in lateinischer Sprache geschriebene Theil desselben hat mich unter anderem auch darüber belehrt, daß Herr Hadmar der alte aus dem edlen österreichischen Geschlechte der Kuenringe drei Kinder hatte, zwei Söhne und eine Tochter mit Namen Gisela; daß Letztere an einen böhmischen Baron namens Schetzo von Bvdiwoys, später von Wilitschin, vermählt war und daß sie ohne Nachkommen um das Jahr 1270 starb. Das Ding veranlaßte mich, dem böhmischen Landesbaron Schetzo weiter nachzuforschen. In zwei anderen Werken (4) fand ich darauf auch wirklich die Namen Scech von Budwog und Checho von Budiwogevich, welche sich immer als identisch mit dem Schetzo des Zwetler Stiftungen-Buches erweisen;

(4) *Font. rer. Austr. 2, XXIII., 20, und Font. rer. Austr. 2, XXXVII.*

und schließlich kam mir noch ein viertes Werk (5) unter die Hand, in welchem mehrmals des Namens Čěč (auf diesen

převést pojmenování Schetzo, Scech, Checho, Zeyzt, Schetco, Schetso).

(5) *Erben, Regesta I.; Emler, Regesta II.*

Tento Čěč, který byl současník českého krále Přemysla Otakara II., musí být chápán jako majitel budějovického území bezprostředně před založením města Budějovice, jeho předci, o nichž však již nelze zjistit nic určitého, musí být považováni za zakladatele starých Budějovic.

S jistotou lze o nich pouze tvrdit, že patřili k vyšší šlechtě a nikoli k rytířskému stavu, a to tím spíše, že je zjištěno, že samotný Čěč byl počítán k panskému stavu (6) a byl bohatě obdařen pozemskými statky.

(6) *Frast, op. cit., 222 a 243.*

K vystavění starých Budějovic, které mimochodem měly podobu hradu, došlo určitě již v poměrně rané době, totiž ve 12. nebo snad v první čtvrtině 13. století; neboť tehdy se ještě v Čechách hrady zakládaly v rovinách bohatých na vodu. Voda, kterou byly obklopeny, je totiž měla chránit před útoky nepřátel.

Zvyk stavět hrady na strmých, těžko přístupných skalách se u Čechů rozmohl převážně teprve ve 13. století.

Do jaké míry byl ale stavitel vodního hradu Budějovice Budiwoj příbuzný s naším Čěčem, zůstane zřejmě i v budoucnu hádankou. Odvažují se zde pouze naznačit, že to byl možná Čěčův otec nebo dědeček.

V Erbenových regestech listin se vyskytuje mezi mnoha Budiwoji také jeden, který vystupuje jako svědek na dvou královských listinách z let 1216 a

sind die Benennungen Schetzo, Scech, Checho, Zeyzt, Schetco, Schetso zu reduzieren) Erwähnung geschieht.

(5) *Erben, Regesta I.; Emler, Regesta II.*

Dieser Čěč, der ein Zeitgenosse des Böhmenkönigs Přemysl Otakar II. war, muß als Besitzer des Budweiser Bodens unmittelbar vor der Gründung der Stadt Budweis angesehen, seine Vorfahren, von denen sich jedoch nichts Positives mehr ermitteln läßt, müssen aber als Gründer des alten Budweis angenommen werden. Mit Sicherheit läßt sich von Letzteren nur das behaupten, daß sie zum höheren Adel und nicht zum Ritterstande zählten, und dies um so mehr, als es festgestellt ist, daß Čěč selbst zum Herrenstande gerechnet wurde (6) und mit irdischen Gütern reichlich gesegnet war.

(6) *Frast, a.a. O., 222 u. 243.*

Die Erbauung des alten Budweis, welches, nebstbei bemerkt, eine Burg gewesen, muß schon in einer verhältnismäßig frühen Zeit, nämlich im 12. oder doch im ersten Viertel des 13. Jahrhunderts, vor sich gegangen sein; denn damals pflegte man noch in Böhmen die Burgen in wasserreichen Ebenen anzulegen: das Wasser, mit welchem sie umgeben wurden, mußte sie vor feindlichen Angriffen schützen. Die Sitte, Burgen auf steilen, schwer zugänglichen Felsen zu bauen, kam bei den Böhmen vorwiegend erst im 13. Jahrhunderte in Schwung. In welchem Verwandtschaftsgrade aber Budiwoj, der Erbauer der Wasserburg Budweis, zu unserem Čěč gestanden, wird wohl für alle Zukunft ein Räthsel bleiben. Ich wage es hiemit, blos anzudeuten, daß er möglicherweise der Vater oder Großvater des Čěč selbst gewesen ist. In Erbens Urkundenregesten findet sich unter den vielen Budiwoj's auch einer vor, welcher in zwei Königsurkunden aus den Jahren 1216

1225 (7) a je označen jako syn Čéče.

(7) *Erben, Regesta I., s. 265 a 622.*

Tento Budiwoj tedy možná byl stavitel starých Budějovic a současně otec nebo dědeček našeho Čéče, který dostal stejné jméno, jaké měl otec a jaké jistě bylo v rodině obvyklé.

Mínění, že Budiwoj, který je zmiňovaný v listinách z let 1216 a 1225, byl předek Čéče z Budějovic, má oporu ve staročeském zvyku, podle kterého se v první polovině 13. století používala běžně pouze křestní jména, a nikoli příjmení, a že tato křestní jména přecházela z otce na syna nebo alespoň na vnuka.

(Pokračování v dalším článku v čísle 44 z 31. 5. 1879)

HISTORICKÁ ČRTA – Pokračování: Díl 2

K dějinám bývalého hradu Velešín na jihu Čech

Od J. M. Klimesche

**I. První listinně známý majitel Velešína
Konec z čísla 41, s. 1-3**

Náš Čéč byl právě kolem poloviny 13. století v nejlepším mužném věku. Když se v roce 1251 Přemysl Otakar II., tehdy ještě pouhý markrabě moravský a vévoda rakouský, na své cestě do Rakous zastavil také v Netolicích a nějakou dobu se tu zdržel, vidíme mezi

und 1225 (7) als Zeuge fungiert und Sohn des Čéč genannt wird.

(7) Erben, Regesta I., S. 265 u. 622.

Dieser Budiwoj mag nun der Erbauer des alten Budweis und zugleich der Vater oder Großvater unseres Čéč gewesen sein, welchem derselbe Name zu Theil wurde, welchen Budiwoj's Vater führte und welcher in der Familie üblich gewesen sein muß. Die Ansicht, daß der in den Jahren 1216 und 1225 urkundlich erwähnte Budiwoj ein Vorfahre des Čéč von Budweis gewesen ist, gewinnt an Wahrscheinlichkeit, wenn man bedenkt, daß in der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts statt der später üblichen Familiennamen nach altböhmischer Sitte noch sehr häufig nur Vornamen gebräuchlich waren und daß diese Vornamen vom Vater auf den Sohn oder doch wenigstens auf den Enkel übergingen.

(Ein fernerer Artikel folgt – Fortsetzung in Nummer 44 vom 31.5.1879)

FEUILLETON – Fortsetzung: Teil 2

Zur Geschichte der ehemaligen Burg Weleschin im Süden Böhmens

Von J. M. Klimesch

**I. Der erste urkundlich bekannte Besitzer von Weleschin
Schluss aus Nummer 41, S. 1-3**

Unser Čéč stand gerade um die Mitte des 13. Jahrhunderts im besten Mannesalter. Als im Jahre 1251 Přemysl Otakar II., damals blos noch Markgraf von Mähren und Herzog von Österreich, auf seiner Reise nach letzterem Lande auch Netolitz berührte, und sich hier einige Zeit aufhielt,

muži, kteří budoucího českého krále obklopovali, také Čéče z Budějovic.

Zdá se ale, že nebyl jedním z družiny markraběte, nýbrž pravděpodobně pouze přijel do Netolic, aby mu vzdal hold.

A při té příležitosti podepsal vedle mnoha jiných zemských pánů jako svědek listinu, ve které Přemysl Otakar II. potvrzuje a rozšiřuje určitá darování Bavora ze Strakonice řádu johanitů.

Tato listina je, pokud vím, nejstarší listina, jež zmiňuje našeho Čéče a s ním také Budějovice, jeho sídlo. Je jen otázka, zda Budoywiz z roku 1251 skutečně stály na místě dnešních Budějovic, nebo zda to snad nebylo úplně jiné, stejnojmenné sídlo.

Pro skutečnost, že to zřejmě žádné jiné sídlo než právě staré Budějovice, jejichž jméno později přešlo na dnešní město, nebylo, mluví vícero důvodů:

Na Moravě sice v tehdejší době existovalo území a také se zde nacházelo místo jménem Budějovice (Budewigez, Budwih), ale v Čechách může být doloženo jen jediné sídlo s tímto jménem, a toto sídlo určitě leželo na jihu země, neboť jeho vlastník se přichází představit českému následníku trůnu a současně markraběti moravskému a vévodovi rakouskému, právě když tento cestuje jižními Čechami.

A toto sídlo se určitě nacházelo na téměř místě nebo v těsné blízkosti místa, kde později vzniklo město Budějovice. Když totiž v roce 1265 purkrabí Hirzo von Klingenberg (ze Zvíkova, pozn. překladatele) na rozkaz svého krále přiděluje dominikánům místo ke stavbě nového kláštera, zmiňuje výslovně, že toto místo leží u Budějovic, tam, kde se stékají Vltava a

sehen wir unter den Männern, die des zukünftigen Böhmenkönigs Person umgaben, auch Čéč von Budweis.

Doch scheint er nicht einer vom Gefolge des Markgrafen gewesen zu sein, sondern ist wahrscheinlich bloß nach Netolitz deshalb gekommen, um seine Aufwartung zu machen.

Und bei dieser Gelegenheit unterzeichnete er nebst vielen anderen Landesbaronen als Zeuge eine Urkunde, in welcher Přemysl Otakar II. gewisse Schenkungen Bawor's von Strakonitz an den Orden der Johanniter bestätigt und mehrt.

Diese Urkunde ist meines Wissens die älteste, welche von unserem Čéč und mit ihm auch von Budweis, seinem Sitze, eine Erwähnung macht. Es fragt sich nur, ob das Budoywiz des Jahres 1251 auch wirklich an der Stelle des heutigen Budweis stand, oder ob es nicht vielleicht ein ganz anderer Ort gleichen Namens war.

Daß es kein anderer Ort, als nur das alte Budweis, dessen Name später auf die heutige Stadt überging, gewesen sein kann, dafür sprechen mehrere Gründe:

Zwar gab es in Mähren zu damaliger Zeit eine Provinz und einen Ort des Namens Budweis (Budewigez, Budwih), aber in Böhmen kann nur ein einziger Ort dieses Namens nachgewiesen werden, und dieser Ort muß im Süden des Landes gelegen sein; denn dessen Besitzer geht sich dem böhmischen Prinzen und zugleich Markgrafen von Mähren und Herzoge von Österreich vorstellen, als Letzteren eben der Weg durch das südliche Böhmen führt.

Dieser Ort muß auf derselben Stelle oder doch in der nächsten Nähe der Stelle gestanden sein, wo sich später die Stadt Budweis erhob; denn als im Jahre 1265 der Burggraf Hirzo von Klingenberg auf Befehl seines Königs den Dominikanern einen Platz zum Baue eines neuen Klosters anweist, erwähnt er ausdrücklich, daß dieser Platz bei Budweis liege, dort, wo sich die Moldau und die Malsch vereinigen und

Malše a kde má být založeno nové město.

Bylo by možné uvést ještě více důvodů dokazujících, že na místě dnešního města Budějovice existovalo již dříve stejnojmenné sídlo a že toto sídlo v roce 1251 patřilo podle listinných podkladů zmíněnému Čěčovi:

laskavý čtenář necht' je sám vyvodí z četných následujících informací.

Nikde v dobových pramenech však není ani jen lehce naznačeno, že by staré Budějovice byly trhová ves nebo vesnice, jak jsme byli odedávna stále zvyklí slyšet. Staré Budějovice byly spíše pouhý hrad, obklopený vodou, a ten nestál tudíž tam, kde se dnes rozkládá Pražské předměstí, nýbrž blíže ke břehu Malše.

Kdyby to bývala byla trhová ves, byla by musela mít rychtáře. Toho by byl Čěč zcela určitě přivedl s sebou jako svědka, když 29. března 1263 prodával klášteru ve Vyšším Brodu svou ves Zaboří (8), ležící poblíž Budějovic. V listině o prodeji, která byla vyhotovena v Budějovicích, se objevuje jako svědek např. rychtář vsi Rožnov. Proč by byl ale pominut mnohem bližší rychtář samotných Budějovic, kdyby někdo takový existoval?

(8) Nezaměňujte prosím s obcí Zaboří u Strýčic, jež tehdy byla královským majetkem a teprve později (1292) přešla do držení kláštera Vyšší Brod. Nedá se už bezpečně zjistit, kterému dnešnímu místnímu jménu odpovídá Zaboří Čěčovo. Vesnice snad ležela na místě dnešní Včelné. Staří lidé slovanského jazyka v jižních Čechách mají ve zvyku nazývat ještě dnes Včelnou „Na Bořich“. Podle toho by byla potřeba opravit u Pangerla (Font. rer. Austr. 2, XXIII, s. 20) to místo, kde tehdejší Zabore ztotožňuje s dnešním

wo eine neue Stadt gegründet werden soll.

Der Gründe, daß an der Stelle der heutigen Stadt Budweis früher schon ein Ort gleichen Namens bestand und daß dieser Ort dem im Jahre 1251 urkundlich erwähnten Čěč gehörte, ließen sich noch mehrere anführen:

der Leser möge sie selbst mancher der folgenden Angaben entnehmen! Doch es steht nirgends in den gleichzeitigen Quellen auch nur leise angedeutet, daß das alte Budweis ein Markt oder ein Dorf gewesen wäre, wie man seit jeher immer zu hören gewöhnt war. Das alte Budweis war vielmehr blos eine Burg, ringsum vom Wasser umgeben, und demnach nicht dort wo jetzt die Prager Vorstadt sich erhebt, sondern näher dem Ufer der Maltsh gelegen; wäre es ein Markt gewesen, so hätte es einen Richter haben müssen, und diesen hätte Čěč ganz gewiß als Zeugen herbeigezogen, als er am 29. März 1263 dem Stifte Hohenfurt sein in der Nähe von Budweis gelegenes Dorf Zabore (8) verkaufte. In der Verkaufsurkunde, die in Budweis ausgestellt wurde, erscheint z.B. der Richter des Dorfes Strodenitz (*heute Rožnov, Anm.B.R.*) als Zeuge; warum hätte man den viel näheren, den von Budweis selbst, übergangen, wenn ein solcher existiert hätte?

(8) Nicht zu verwechseln mit Zaboř bei Striečitz, welches damals königliches Eigenthum gewesen und erst später (1292) in den Besitz des Stiftes Hohenfurt überging. Welchem heutigen Ortsnamen das Zabore des Čěč entspricht, ist nicht mehr sicherzustellen. Vielleicht lag das Dorf an der Stelle des heutigen Bienendorfes. Alte Leute slavischer Zunge im südlichen Böhmen pflegen Bienendorf jetzt noch „Na Bořich“ zu benennen. Darnach wäre die Stelle bei Pangerl (Font. rer. Austr. 2, XXIII, S. 20) zu berichtigen, wo Zabore mit

Zábořím.

Informace o průběhu života a osudu Čěče jsou velmi skrovné, a tak o něm také nelze mnoho říci. Byl dvakrát ženatý: poprvé s ženou jménem Jeuta (Jeotta) neznámého původu, podruhé s Giselou z vznešeného rodu Kuenringů v Dolních Rakousích. Jeho první manželka ještě žila 29. března 1263: s jejím svolením Čěč výše jmenovanou ves Záboří mnichům z Vyššího Brodu prodal.

Brzy poté však zřejmě opustila tento svět, neboť zjišťujeme, že už 26. června 1266 Čěč nazývá svou manželkou jinou ženu, totiž Giselu von Kuenring. S Giselou kromě jiných statků vyženil také vesnici Reinprechts u Weitry/Vitorazi v Dolních Rakousích, ale protože to pro něj pravděpodobně bylo trochu z ruky, daroval ji se svolením své drahé polovičky 26. června 1266 cisterciákům kláštera Zwettl.

Darovací listinu vyhotovil v klášteře Zwettl osobně, odebral se tam s majiteli sousedních panství, Oldřichem z Hradce, Hogerem (Ojířem) z Třeboně, Vítkem z Krumlova, Budivojem ze Skalice, Albertem z Boršova a ještě dalšími, kteří zde měli funkci svědků. Gisela se však s Čěčem dlouho netěšila: V roce 1270 se již v jedné listině jejího bratra Heinricha o ní hovoří jako o „blahé vzpomínce“. (9)

(9) *Frast, op. cit., s. 245.*

Z manželství s Giselou neměl Čěč žádné děti, a také manželství s Jeutou bylo zjevně bezdětné. (10)

(10) *Mohli bychom sice, svedeni výrokem opata Neplacha z*

dem heutigen Zaboř identifiziert ist.

Die Nachrichten über den Lebenslauf und die Schicksale des Čěč sind sehr spärlich, und so läßt sich über ihn auch nicht viel sagen. Er war zweimal vermählt: das erstemal mit Jeuta (Jeotta) unbekannter Abstammung, das zweitemal mit Gisela aus dem edlen Geschlechte der Kuenringe in Nieder-Österreich. Seine erste Frau hatte am 29. März 1263 noch gelebt: mit ihrer Einwilligung verkaufte Čěč das schon oben genannte Dorf Zabore den Mönchen von Hohenfurt.

Doch wird sie bald darauf das Zeitliche gesegnet haben; denn wir finden, daß schon am 26. Juni 1266 Čěč eine Andere, nämlich Gisela von Kuenring, seine Frau nennt. Mit Gisela hat er nebst anderen Gütern auch das Dorf Reinprechts bei Weitra in Nieder-Österreich erheiratet, und dieses schenkte er, da es ihm wahrscheinlich zu entlegen war, mit Einwilligung seiner Ehehälfte am 26. Juni 1266 den Zisterziensern von Zwetl.

Die Schenkungsurkunde fertigte er im Stifte Zwetl selbst aus, wohin er sich mit den benachbarten Grundherren Ulrich von Neuhaus, Hoger von Wittingau, Witigo von Krumau, Budivoj von Skalitz, Albert von Borschow u.a.m. begab, welche hier als Zeugen fungierten. Gisela erfreute sich jedoch nicht lange mit Čěč: Im Jahre 1270 wird in einer Urkunde ihres Bruders Heinrich von ihr bereits „seligen Angedenkens“ gesprochen. (9)

(9) *Frast, a.a. O., S. 245.*

Aus der Ehe mit Gisela erzielte Čěč keine Kinder, und auch die Ehe mit Jeuta scheint kinderlos gewesen zu sein. (10)

(10) *Zwar könnte man, verleitet durch die Aussage des Abtes Neplach v. Opatowitz (Chron. Boh.)*

Opatovic (Chron. Boh.), připsat Čěčovi alespoň jednoho syna, který nesl otcovo jméno, ovšem řečený kronikář je, jak ukážu dále, pramálo hodnověrný zdroj.

Není přirozeně známo, že Čěč z Budějovic zastával nějaký zemský nebo dvorský úřad, i když velmi mnoho českých listin z poloviny 13. století obsahuje jméno Čěč, jež je vždy ozdobeno jedním z atributů summus iudex provincialis (tj. nejvyšší dvorský a zemský soudce) nebo dvěma z nich současně.

Ačkoliv náš zasloužilý historiograf M. Pangerl patrně díky této okolnosti považuje za jisté, že vrchnosti z Budějovic příslušela zmíněná vysoká hodnost (11), Čěč z Budějovic přesto nikdy nejvyšší soudcovský a ani jiný veřejný úřad v Čechách nezastával.

(11) *Mittheilungen des Vereines für Gesch. der Deutschen in Böh., IX, 20, a X, 149.*

Úřad dvorského a zemského soudce totiž zastávala jiná osoba, jež měla statky poblíž Prahy a zemřela v Praze v roce 1267 (12), zatímco Čěč z Budějovic jistě žil ještě v roce 1268.

(12) *Emler, Regesta II, s. 208.*

Podle ne příliš spolehlivé kroniky opata Neplacha z Opatovic (13), nepřátelsky naladěné vůči králi Přemyslu Otakaru II. kvůli povolání německých kolonistů do Čech, byl náš Čěč také majitelem hradu Hluboká, ležícího severně od Budějovic,

dem Čěč wenigstens einen Sohn, der den Namen des Vaters führte, zuschreiben; allein der besagte Chronist ist, wie ich weiter unten zeigen werde, ein gar schlechter Gewährsmann.

Es ist natürlich nicht bekannt, daß Čěč von Budweis irgend ein Landes- oder ein Hofamt bekleidet hätte, auch wenn sehr viele böhmische Urkunden aus der Mitte des 13. Jahrhunderts den Namen Čěč tragen, der stets mit einem der Attribute summus iudex provincialis (d.i. oberster Hof- und Landrichter) oder mit zweien von ihnen zugleich geschmückt ist.

Obwohl dieser Umstand unseren hochverdienten heimatlichen Geschichtsschreiber M. Pangerl bestimmt haben mag, dem Grundherrn von Budweis die besagte hohe Würde beizulegen (11), so hatte er (Čěč von Budweis) doch nie das oberste Richteramt in Böhmen versehen und scheint auch anderen öffentlichen Ämtern ferne gestanden zu sein;

(11) *Mittheilungen des Vereines für Gesch. der Deutschen in Böh., IX, 20, und X, 149.*

denn der besagte Hof- und Landrichter ist eine ganz andere Persönlichkeit gewesen, die in der Nähe von Prag begütert war und die im Jahre 1267 in Prag mit dem Tode abging (12), während Čěč von Budweis sicherlich noch im Jahre 1268 gelebt hat.

(12) *Emler, Regesta II, S. 208.*

Nach der mageren und dem König Přemysl Otakar II. wegen der Berufung deutscher Kolonisten in's Land feindlich gesinnten Chronik des Abtes Neplach von Opatowitz (13) war unser Čěč auch Besitzer der nördlich von Budweis gelegenen Burg Frauenberg und des dazu gehörigen Gutes.

a hospodářství, jež k němu patřilo.

(13) *Hieronymus Petz, Scriptorer. Austr. II, s. 1034. S opravenou interpunkcí u Palackého, Dějiny Čech II, s. 389.*

Pokud je na této informaci vůbec něco pravdivé, pak se Hluboká určitě nacházela pouze v Čéčově zástavním držení, protože to přece od pradávna ve skutečnosti byl český královský korunní statek.

Pravděpodobnější ale je, že se majetek tohoto Budějovičana rozprostíral podél pravého břehu Malše směrem na jih až do blízkosti Benešova.

Je totiž nesporná skutečnost, že Čéč byl v roce 1266 pánem panství Velešín, jehož jižní ohraničení je možno hledat v okolí Benešova.

Avšak i toto panství patrně obdržel teprve od Přemysla Otakara II. kolem roku 1265, jak uvidíme později.

Své sídlo měl Čéč až do doby kolem roku 1265 na svém hradu Budějovice, zhruba v této době ale jistě postoupil hrad a území a stejně tak i některé sousední osady králi Přemyslu Otakarovi II., a to pokojnou cestou, nikoliv s použitím násilí. (14)

(14) *Neplach, který žil skoro sto let po Otakarovi II., nám sice o velkém českém králi ve své kronice sděluje, že: On (král) se v roce 1277 připojil k Rudolfovi Habsburskému (!), začal pohrdat svými krajaný a povolávat do země cizince.*

Z toho důvodu svým krajanům působil mnoho těžkostí a odebíral jim jejich statky. Vítkovcům sebral Ústí a Jindřichův Hradec, Čéčovi

(13) *Hieronymus Petz, Scriptorer. Austr. II, S. 1034. Mit verbesserter Interpunktion bei Palacky, Gesch. von Böh. II, a. S. 389.*

Wenn überhaupt an dieser Nachricht etwas Wahres ist, so muß sich Frauenberg blos im pfandweisen Besitze des Čéč befunden haben, weil es ja von uralten Zeiten her eigentlich ein böhmisches Krongut gewesen ist.

Wahrscheinlicher ist jedoch, daß sich der Besitz des Budweisers längst des rechten Ufers der Maltsch südwärts bis in die Gegend von Beneschau erstreckt hatte; denn es ist eine unbestrittene Thatsache, daß Čéč im Jahre 1266 Herr der Herrschaft Weleschin gewesen, deren südliche Gemarkungen in der Beneschauer Gegend zu suchen sind.

Doch kann er auch die letztere Herrschaft erst von Přemysl Otakar II. um das Jahr 1265 erhalten haben, wie wir weiter unten sehen werden.

Seinen Sitz hatte Čéč bis um das Jahr 1265 in seiner Burg Budweis, um welche letztere Zeit herum er aber Burg und Boden sowie einige benachbarte Ortschaften an den König Přemysl Otakar II. abgetreten haben muß, u. zw. auf friedlichem Wege und nicht auf dem Wege der Gewalt. (14)

(14) *Neplach, der fast hundert Jahre nach Otakar II. gelebt hatte, berichtet uns zwar in seiner Chronik von dem großen Böhmenkönige Folgendes: Er (der König) habe sich im Jahre 1277 an Rudolf von Habsburg angeschlossen (!) und angefangen, seine Landsleute gering zu schätzen und Ausländer ins Land berufen. Deshalb fügte er den Seinigen viel Ungemach zu und entzog ihnen ihre Güter. Den Witigonen entriß er Austi und*

Budějovice, - Velešín pánu z Michalovic, - Hlubokou znovu odňal panu Čéčovi z Budějovic kvůli zajíci, kterého Čéč ulovil v královských lesích, a dal mu za to později vesnici Veliš u Jičina se statky, které k ní náležely, atd. –

Neuhaus, dem Čéč Budweis, - Weleschin dem Herren von Michelsberg, - Frauenberg nahm er dem Herrn Čéč von Budweis eines Hasen wegen wieder weg, den dieser in den königlichen Wäldern erjagt hatte, und gab ihm hernach Welisch bei Jičin mit den dazu gehörigen Gütern dafür u.s.w. –

Každý, kdo toto místo nezaujatě čte, musí nahlédnout, že bylo napsáno pouze s úmyslem uvalit na tohoto českého krále co nejvíce zločinů kvůli jeho přátelskému smýšlení vůči Němcům.

Zdá se, že uvádění skutečností podle historické pravdy byla pro našeho kronikáře věc vedlejší, jak je patrné na příklad již z té okolnosti, že nechává panu z Michalovic odebrat Velešín, ačkoliv je dokumentárně doloženo, že Michalovci získali hrad a panství do svého držení až v roce 1283.

Král nově získané pozemky určil pro založení nového města, jež se příčinlivostí svých germánských obyvatel rychle vyšvihlo k mimořádnému rozkvětu.

Není jisté, zda Otakar II. našeho Čéče odškodnil penězi, nebo jinými statky. Je možné, že Čéč za budějovickou půdu obdržel panství Velešín; neboť v roce 1266 nazývá sám sebe výslovně pánem z Velešína (von Wilitschin), což se předtím, pokud je mi známo, nikdy nestávalo.

Čéče z Budějovic je třeba chápat jako zakladatele hradu Velešín. Svůj rodový hrad přenechal králi, hrad Hluboká, pokud ho vůbec měl v přechodném držení, byl opět vyplacen ze zástavy, a tak si musel

Allein jeder, der diese Stelle unbefangen liest, muß einsehen, daß sie nur in der Absicht geschrieben wurde, um dem Böhmenkönig möglichst viele Verbrechen aufzubürden, weil der den Deutschen freundlich gesinnt war. Die Thatsachen der historischen Wahrheit gemäß wieder zugeben, scheint unserem Chronisten Nebensache gewesen zu sein, wie z.B. schon aus dem einen Umstande ersichtlich ist, daß er Weleschin einem Herrn von Michelsberg entreißen läßt; während es urkundlich nachgewiesen ist, daß die Michelsberger erst im Jahre 1283 in den Besitz der Burg u. Herrschaft Weleschin gekommen sind.

Der König hatte den neu erworbenen Grund für die Anlegung einer neuen Stadt bestimmt, welche sich durch die Betriebsamkeit ihrer germanischen Bewohner rasch zu einer außerordentlichen Blüthe emporgeschwungen hatte.

Ob Otakar II. unseren Čéč mit Geld oder mit anderweitigem Grundbesitz entschädigt hatte, ist ungewiß. Möglich ist es, daß Letzterer für den Budweiser Boden die Herrschaft Weleschin bekam; denn im Jahre 1266 nennt er sich ausdrücklich einen Herrn von Wilitschin, was von ihm früher, so viel mir bekannt ist, nie geschah.

Čéč von Budweis muß als Gründer der Burg Weleschin angesehen werden. Seine Stammburg hatte er dem Könige abgetreten, die Burg Frauenberg, wenn er überhaupt in deren vorläufigem Besitze gewesen, wurde wieder eingelöst; und so

založit nový domov.

Velešínsko mělo sice značnou rozlohu a počet obcí, které se na jeho území nacházely, byl pravděpodobně jen o něco menší než dnes. Také trhová ves Velešín už určitě existovala, ale nebyl tu centrální bod, nějaký hrad, proto není obec před rokem 1266 nikdy zmiňována. Roku 1265, který je pro Budějovice tak významný, začal Čech stavět. Takto vybudoval na strmé skále na pravém břehu Malše naproti trhové vsi Velešín pro své panství právě takový pevný centrální bod a pro sebe vhodné obydlí.

Patrně uplynulo mnoho času, než byl nový hrad zcela dobudován, avšak jeho část určitě byla obyvatelná a také skutečně k obývání sloužila přinejmenším již v roce 1266, protože v tomto roce se už Čech podle svého hradu pojmenovává.

Pokud to nebylo dříve, byl hrad zcela dokončený přinejmenším již roku 1283.

Město Budějovice a hrad Velešín tedy započaly svou existenci ve stejné době: Zatímco Budějovice, město německé kultury a neúnavného snažení v oblasti dopravy a průmyslu, si udržely svou prosperitou a rozkvět až do dnešního dne, hrad Velešín leží už dávno v troskách, které snad truchlí nad zašlými časy rytířství.

Není známo, jak dlouho zakladatel velešínského hradu toto své pevné sídlo obýval, kdy zemřel a kde jeho tělesná schránka našla místo posledního odpočinku. V listinách se objevuje naposledy 27. března 1268: Když totiž Přemysl Otakar II. v Písku písemně dokládá a potvrzuje darování statku Mokrý,

mußte er sich ein neues Heim gründen. Das Weleschiner Gebiet war zwar von bedeutender Ausdehnung, die Anzahl der Ortschaften, die sich auf demselben erhoben, wird wenig geringer gewesen sein als heutzutage, auch der Markt Weleschin muß schon existiert haben: aber es fehlte an einem festen Mittelpunkte, an einer Burg, weshalb vor dem Jahre 1266 auch nie des Namens Weleschin Erwähnung geschieht. Dadurch, daß Čech um das Jahr 1265, welches für Budweis so bedeutungsvoll ist, einen Bau auf einem schroffen Felsen am rechten Ufer der Maltsh, gegenüber dem Markte Weleschin aufzuführen begann, rief er für seine Herrschaft einen solchen festen Mittelpunkt, für sich aber eine passende Behausung ins Leben. Es mag eine geraume Zeit verstrichen sein, bevor die neue Burg ganz ausgebaut wurde; doch ein Theil derselben muß wenigstens schon im Jahre 1266 bewohnbar und auch wirklich bewohnt gewesen sein, weil sich Čech um besagten Jahre nach ihr bereits benennt.

Wenn nicht früher, so stand sie wenigstens doch schon im Jahre 1283 vollendet da.

Also haben die Stadt Budweis und die Weleschiner Burg zu gleicher Zeit ihr Dasein begonnen: die Erstere, eine Städte deutscher Kultur und rastlosen Strebens auf dem Gebiete des Verkehrs und der Industrie, hat sich durch alle die Jahrhunderte bis zum heutigen Tage blühend erhalten; die Letztere aber liegt schon längst in Trümmern, die zu trauern scheinen um die vergangenen Zeiten des Ritterthums.

Wie lange der Gründer der Weleschiner Burg diesen seinen festen Sitz bewohnte, wann er starb und wo seine irdische Hülle ihre letzte Ruhestätte gefunden, ist unbekannt. Urkundlich kommt er zum letztenmale am 27. März 1268 vor: Als nämlich Přemysl Otakar II. in Pisek die Schenkung, die der Burggraf Hirzo von Klingenberg mit dem Gute Mugrau dem

keré purkrabí Hirzo von Klíngenberg (ze Zvíkova, pozn. překl.) učinil ve prospěch kláštera Zlatá Koruna, vystupuje zde Čěč vedle mnoha jiných zemských baronů jako svědek. Nazývá se tu ještě Checho de Budiwogevich podle svého původního sídla, což je opětovný důkaz, že přenechání budějovické půdy králi proběhlo pokojnou cestou. Po jeho smrti připadlo velešínské panství Koruně české, protože patrně neexistovali žádní pokrevní dědicové. Král Václav II. je poté spolu s dalšími statky 28. srpna 1283 postoupil panu Janu z Michalovic.

Závěrem vyvraťme ještě některé chybné Millauerovy informace. Tento učený vyšebrodský mnich, který si získal nemalé zásluhy o zpracování dějin jižních Čech, se ve svém pojednání „Die Ritter von Poresching im Süden Böhmens“. (15)

domnívá, že dřívější sousední panství Velešín a Pořešín byla totožná, že tvořila jediné dominium a že toto dominium bylo původně „pozemkovým vlastnictvím českých Rožmberků“.

(15) *Abhandlungen der k. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, VIII. sv. 1823, s. 5 nn.*

Tento názor jsem už jednou vyvrátil (16):

(16) *Bud. Kreisblatt, 27. ročník, č. 12-22, jmenovitě ale č. 20.*

Panství Velešín se s výjimkou trhové vsi Velešín nerozkládalo nikde na levém břehu Malše, zatímco pořešínské zboží je třeba hledat výlučně pouze na levém břehu Malše a Švarcavy (dnes říčky Černé, pozn. překl.). Pokud jde o poslední mínění, opírá

Stifte Goldenkron gemacht, beurkundet und bestätigt, fungirt er daselbst nebst vielen anderen Landesbaronen als Zeuge. Er nennt sich hier noch Checho de Budiwogevich nach seinem ursprünglichen Sitze, ein abermaliger Beweis, daß die Abtretung des Budweiser Bodens an den König friedlich vor sich gegangen.

Nach seinem Tode fiel, da keine leiblichen Erben vorhanden gewesen sein werden, die Weleschiner Herrschaft der Krone Böhmens zu, worauf sie dann König Wenzel II. mit noch anderen Gütern am 28. August 1283 dem Herrn Johann von Michelsberg abtrat.

Zum Schlusse mögen noch einige falsche Nachrichten Millauer's widerlegt werden. Dieser gelehrte Hohenfurther Mönch, der sich um die Geschichte des südlichen Böhmens keine geringen Verdienste erworben, hält in seiner Abhandlung „Die Ritter von Poresching im Süden Böhmens“ (15) dafür, daß die ehemaligen benachbarten Herrschaften Weleschin und Poreschin identisch waren, daß sie ein einziges Dominium bildeten und daß dieses Dominium ursprünglich „Grundeigenthum der böhmischen Rosenberge“ gewesen sei.

(15) *Abhandlungen der k. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, VIII. Bd. 1823, S. 5ff.*

Die erstere Ansicht ist bereits einmal von mir widerlegt worden (16):

(16) *Bud. Kreisblatt, 27. Jahrgang, Nr. 12-22, namentlich aber Nr. 20.*

Die Herrschaft Weleschin dehnte sich mit Ausnahme des Marktes Weleschin, nirgends über das linke Maltschufer aus; während die Poreschiner Besitzungen ausschließlich nur am linken Maltsch- und Schwarzaufer zu suchen sind. Was die letztere Ansicht anbelangt, so beruht

se pouze chabě o skutečnost, že když celá oblast v okolí, Budějovice (!), Krumlov, Rožmberk, Nové Hrady(!) a Třeboň, byla v rukou Rožmberků (!), muselo i to, co leželo uvnitř tohoto okruhu (Velešín a Pořešín), patřit Rožmberkům.

Millauerovi ovšem musíme takováto provinění proti historické pravdě prominout. Jeden z Rožmberků (Vok I.) byl přece zakladatelem jeho kláštera a celý jejich staroslavný rod neustále zahrnoval tento klášter svou přízní – a je to proto výraz úcty, když Millauer mnohé historické jevy v jižních Čechách, které v jeho době nebylo možné vysvětlit na základě pramenů, spojuje s tímto mocným panským rodem, jenž v naší užší vlasti zanechal nespočetně stop své existence.

***Překlad do češtiny:
Eleonora Krásová, Strakonice
spolupráce: Bernhard Riepl, Hana
Musilová (Kaplice), Miroslav Klouda
(Hradec Králové)***

dieselbe bloß auf der gebrechlichen Stütze, daß, indem alles Gebiet im Umkreise, Budweis (!), Krumau, Rosenberg, Gratzen (!) und Wittingau, in den Händen der Herren von Rosenberg (!) war, sich auch das, was dazwischen lag (Weleschin und Poreschin), im Besitze der Rosenberger befunden haben mußte.

Es sind übrigens dem Millnauer solche Verstöße gegen die historische Wahrheit zu verzeihen: War ja einer der Rosenberger (Wock I.) der Gründer seines Klosters, hat ja das ganze altberühmte Geschlecht dieses Klosters stets mit Wohlthaten bedacht, - und es ist deshalb ein Ausdruck von Pietät, wenn er viele historische Erscheinungen im südlichen Böhmen, die man zu seiner Zeit urkundlich nicht erklären konnte, mit jenem mächtigen Herrengeschlechte in Verbindung brachte, welches unzählig viele Spuren seines Daseins in unserer engeren Heimat hinterließ.